

Betesgång.

Betesgång.

Alla fälader voro samfällta förr i tiden. Då gick djuren tillsammans från Trelleborg och ända hit opp.

Men var höst samlade det en massa folk nere vid Alunbruket i Andrarum. Det kallades allhärjaretinget. Det var de, som hade blivit av med djur och de, som hade tat sej an dju^{er}, som samlades för att alla skulle komma till sina rätta ägare igen.

Om främmande djur annars kommo in på byns inägor jagade man bara ut dem på den samfällta marken.

Det fanns gott om varjar och rävar på den tiden, men det fanns också gott om gamla skyttar.

På varja hade man länsskallgång.

En gång hade min far varit ute och skulle hämta

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

ögen.Då var där en varj ,som var efter en ung kviga.
och alla kreaturen vråla alldeles förbaskat.Men så var
där en stor stut,som till slut gjorde kål på varjen
genom att stänga ihjäl den.

2539

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Vaktepågar.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNECARNIV

Om vaktepågar i gammal tid.

Vaktepågar.

I Nunnäs by hade man en fårachef, som gick och vaktade byns får. Men det hade man aldrig hemma i Äspinge. Det var en smålänning ~~der~~ i Nunnäs, som var fårapåg. Han skulle ha födan på det ena stället efter det andra och så många dar som den gården hade djur till. Han kunde lite mer än andra den. Han kunde stanna djuren fär dem när han ville. Och så hade han en tuda, som han tuda i, då djuren skulle släppas. Han hade minsann apell på dom. Han körde dom ner på fäladen utanför Prästamöllan. Där kommandera han helt enkelt halt. Där samlas di sen. Sen ställde han sej vid sidan, då de skulle in mot byn på kvällen och sen kommandera han marsch och så räkna han dom allteftersom de trippa

förbi.

Fårapågana hade ett stort bockahorn och en smällpiska.

Smälänningen nere i Nunnäs hade en lura av två kluvna träbitar och på den kunde han blåsa vilka melodier han ville.

På morgnarna, då djuren skulle ut, drev han dom opp på fäladen. Sen vid middagstiden drev han dom ner här vid byn på kärrmossen och där fick di ligga mens pågen sov middag. Sen drev han dom opp igen.

Kloka.

Kloka.

Åsumspågen.

Nere i Sjöbo var vi på fotmöte en gång.

Då var där en som hette Brink och han var en riktig
skojare. Han gick opp till Lars och sa till honom, om
han inte kunde hjälpa honom för han hade så hemskt
ont i tänderna. Men det var ju bara för att driva med
honom. Men det skulle han inte ha gjort för om kvällen
fick Brink en sån flyanes tandvärk, så han kunde inte
tiga en gång. Han var tvungen att springa opp till
Lars och be om förlåtelse och sen lina det ~~XX~~ i
tänderna. "Men du ska inte bry dej om å va dom mer,"
sa Lars te honom.

Kloka.

Kloka.

Skaffar igen stulet

Det var en husar nere i pärup, som hade en sån grann häst och den blev stulen från honom. Han dro vall överallt men han kunde inte på nåt sätt hitta den. Men så kom han ner till Sjöbo och där träffade han Lars (Åsumspågen.) Han talade om att hästen hade blivit stulen från honom och Lars satt där och smilade. Så sa' han te slut: "Ja, ni har rest förbi hästen tre gånger." Sen talade han om, var den fanns och vem som hade stulit den. Till slut fann ägaren den också. Den stod gömd inne i ett loggolv och loggolvet var fullt av halm, men på väggen hade de tagit ut en dörr, som inte syntes. Där hade tjuvarna ett lönnrum, där de kunde dölja stulna djur.

LUND'S UNIVERSITET
FOLKMINNEARKIV

Kloka.

Kloka.

Här var Slinken i Äspinge ,han kunde lite "Slinken" mer än andra,--han var inte precis "te å lida på",som Jeppson sa' om den lille hånnan.

Det var en av mina systra som var sjuk "Åsumspågen."
och egendomlig.Vi hade sökt läkare både i öster och väster men hon blev inte bättre.Så sökte vi Åsumspågen.Och han hade en massa förfiler för sej.Han sparkade i golvet och bar sej åt som en fjante och spelade ibland och på alla vis.Så sade han också att vi skulle plocka ormbunksblad och repa av bladen och lägga på lakanet.Sen skulle hon ligga naken på det och vi skulle hölja över henne.Och det hjälpte.Förut hade hon ibland kunnat sitta på en stol och bli alldeles blek och kall.Och ibland svettades hon .Men sen blev hon ganska bra.Men ny ormbunk skull e till varie natt.

2539

PRINTED IN SWEDEN
SOLIGNA

Rusthållare och husarer.

Rusthållare och husarer.

Rusthållare och
soldater.

Lundgren har tjänat husar för två gårdar i Äspinge om tillsammans 1/4 mantal och med huvudrusthållet i Årröd för 4/4 mantal där.

Han har en hel del att berätta om knektlivet på indelningsverkets tid.

Man ryckte alltid ut i januari och kom hem från heden till midsommar. Men man hade mycken tjänstgöring dessutom. Det var t. ex befälsmöte då knektarna bleco utkommenderade. Och så var det fotmöte då husarerna hade sina hästar hemma ochh dessa fotmöten voro än på ett ställe än på ett annat.

Man hade en förman för rusthållet eller rusthållare och på hans gård hade husaren sina saker.

Rusthållaren var ansvarig för atthusaren hade alla sina saker i ordning och att han inte saknade något.

Lundgren har haft samme rusthållare i inte mindre än femton år. På rusthållarens gård var det en särskild kammare, rustkammaren och där stod husarens kista i ett hörn och i kistan låg husarens uniform och övriga utrustning och på väggen ovanför kistan hängde man opp sadel och hästmundering.

Husaren hade i lön 100 riksdaler om året. Mot slutet av indelningsverkets tid fick husaren em. 150 kr.

Då man var ute på marsch och hästarna blevo slöa och trötta i värmen brukade alltid ryttarna sjunga en livlig marsch för att pigga upp djuren och alltid, då man marscherade genom en by eller ett annat samhälle sjöng man. Det var alltid tre skvadroner som till Ljungbyhed marscherade genom Fulltofta och Höör. Det var Sallerups skvadron, Simrishamns skvadron och Borrby skvadron. Vi sjöng då alltid förbi Fulltofta prästgård

och sedan hela vägen genom Höör. Sallerups skvadron
hade sitt första nummer oppe vid Degeberga och nummer
100 var ända nere i Albo härad.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skive
Fotograf
Fotograf
1899

2539

Anders Lundgren
Anders Lundgren

11

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gärdesgårdar.

Gärdesgårdar.

De ~~fläta~~gärdesgårdar, som funnos i trakten
i Anders Lundgrens ungdom d. v. s. på 1860--70-talen
var stengärdesgårdar och s. k. "flättegäre".

Ringsjösänkningen.

Ringsjösänkningen.

Vid Ringsjösänkningen tillgick det så att ~~VAX~~
själva det stora arbetet med sänkningen gjordes
genom entreprenad. Men sedan fick var och en torrlägga
sina kärr. Sedan kärren nere vid sjön blivit till-
räckligt torra, skar man torv där och odlade havre.

Odling av kärr.

Odling av kärr.

Då man skulle odla på kärrmarker, skar man grästorven i tunna lager, som sedan vändes opp och ner och brändes och askan breddes man ut till gödning. På detta sätt har störa områden av kärrmarkerna i Mjälaströ odlats och sjökärren nere vid Fulltofta och Häggenäs odlades på detta sätt. Särskilt på 1870-talet var mycket vanligt att man hackade svär på kärrmark~~er~~.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vättaljus.

Vättaljus.

När vi bodde oppe i Qvarröd hände
det en gång att jag såg en konstig sak. Det var ett litet
ljus, som stog ute på förstugstenen och brände. Jag hörde
att de kalla det för vättaljus.

2539

15

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förgörning, av bössor.

Förgörning.

Av bössor.

Det var somliga, som kunde förgöra bössor, så att
de inte dödade. De träffade nog som vanligt, men de dödade
inte.

Mästerskytt.

Mästerskytt.

Det var en jägare på Fulltofta, som hette Lövgren, och han sköt då aldrig bom det jag vet. Här fanns en skräddare, som hette Burman. De satt hemma hos oss och drack bier och Lövgren skulle tvunget ha en hare med sig hem på kvällen. Men de satt där tills det blev nästan mörkt, Sen gick Lövgren ut på bak skräddaren "löckebröde" och om en liten stund kom han tillbaka med en hare.

Jag var med honom en gång. Vi fick upp en hare, som gick långt upp mot Stavröd. Där vände han och sen gick han ner till Prästaå kern, där sköt Lövgren honom. Sen sade han "Vi går ner till Norrevång ett slag," Men då var det så gott som mörkt. Bäst det var högg han sin bössa och sköt och när vi kom fram, låg där en hare. "Jag tyckte det skymde," sade han.

Förgörning, av bössa.

Förgörning.

Det var en man ,som hette Anders Tuvasson,
han var möllare och jägare vid Fulltofta i många år.Jag var
med honom ute på jakt en gång.Och så var där en ,som hette
Kronkvist,som var med också och de sutto och pratade."Kan
du skjuta itu min mössa ?" sade Anders Tuvasson till
Kronkvist.----"jåa,det kunde han gott göra." Han klickade
och klickade men det var inget skott,som gick.Och till slut
var knallhatten alldeles ituhackad.Då sade Tuvasson till den
andre:"Nu får jag försöka,om jag kan skjuta itu din hua."
Ja,han skulle ju försöka,och min liv för det första ~~SKAKKAK~~
gången brann skottet av och mössan gick i tuenden bitar,och
han "skåd" itu mössan så rälif så"

Förgörning.

Förgörning.

Framme vid prästgården stod det en gammal ek, som åskan slog ner i. Och sen skulle de köra bort stubben. Prästen hade två par starka hästar så att deras make fanns inte i hela socknen. När de hällö på att köra bort den, kom Olof Högberg förbi där. "Ja, den stubben får ni inte bort för di maktar inte," sade Högberg. "Åjo, det gör di visst," sade prästens drängar. Sen gick Högberg och prästens drängar spände för och hästarna tog så hamlar och linor rök, men stubben flyttade sig inte en tum. Sen kom Högberg förbi där. Han hade ett par små usla hästar. Men han satte dem för och de tog stubben som ingenting.

Förgörning.

Förgörning.

Farfar skulle en gång köra fångskjuts. Han hade bara en liten häst och han skulle skjutsa en stor, grov karl till cellfängelset i Malmö. Denne var dömd till att vara klädd i järn. Farfar frågade gevaldigern, innan de körde, om han inte kunde få skjutsa en annan, därför att ~~han~~ hade en sådan liten häst, men det blev inte annan råd, än han fick skjutsa för den som det var bestämt från bötfjan. Men denne hade hört att farfar hade bett att slippa honom. Farfar körde före de ~~andra~~ "ögana" ut från byn! Men när de sedan kommo en bit utanför byen sade fången till farfar: "Du kan gott hålla lite till sidan och låta de andra köra före ". Det gjorde han och när de kom till Hurfva, där de skulle beta, så hade farfar inte ett vått hår på sin häst, men

de andras voro ganska svetta. Så sade fången till farfar:

"Du ville inte skjutsa mej, men du ser, att det gjorde ingenting, för du har nog kört väl så lätt som de andra.

Och om det skulle hända fler gånger, behöver du inte vara rädd för att skjutsa mej." --- Nej, det erkände ju farfar

och han frågade gevaldigern, om han fick lov att bjuda den

mannen på en sup. --- "Ja, det fick han visst, så många han

ville." Och det gjorde farfar också.

Förgörning.

Förgörning.

Olof Högberg brukade alltid köra till stan.
Och han körde alltid i sällskap med en del andra. Det var bar
en gammal räli karp och mager var den men gubben följde
alltid de andra hur fort de än körde. Han körde aldrig
före utan höll sig alltid efter ,men följde gjorde han alltid.

Ann. Det var sagesmannens mening, att gubben "tog makten"
från de andra djuren, så att hans häst blev så mycket starkare,
men detta kunde han endast göra, om han höll sig efter de
andra skjutsarna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förgörning.

Förgörning.

Detb var en liten man i Äsping, som hette Kylstedt. Så en gång var det en stor skallgång i Äspinge. På morgonen kom Kylstedt gående med sin lilla enkelbössa och sin lilla stövare, som mest såg ut som en byracka. Och de andre grina ju åt honom och tyckte, att det inte var mycket med en sådan där jägare. Det var ju en hel del storherrar med. Kylstedt märkte ju nog, hur det var fatt, så gick han fram till gubbarna och sade: "Ja, jag märker ju nock, att ni grinar åt mej, men det gör ingenting för jag kan gå hem." --- Nej, nej, det skulle han ju inte göra". ----- "Jomän", sa Kylstedt, "de" gör ingenting, jag kan gott gå hem, om ni ä generade för mitt sällskap". Och han gick, men sen var det lögn för dem att skjuta någonting. De drev en såt och där skjöts och skjöts, så toet flog omkring, men där var inte ett djur,

som fallt.----"Nä, min liv",sa' en av gubbarna "vi få ha till-
baka Kylstedt,annars får vi inte ett liv i dag,det ska ni
få se." Så var där till slut två stycken som kände honom
vål,som gick hem till honom och efter mycken övertalning
lyckades de få honom med tillbaka.Och sen gick det minsann
för dem att fälla djuren,men innan hade det varit alldeles
omöjligt.

Förgörning, stanna hästar.

Förgörning.

Stanna hästar.

Det var en kusk på Osbyholm, som hette Ågren. Han kunde nog lite mer än andra. Och herrskapet på Osbyholm var det finaste herrskapet på den orten! Så var det en gång det var kalas på Sextorp och Ågren skulle hämta hem herrskapet. Men så när kuskarna var samlade så var de andra "lea" nto Ågren och de fyllade honom alldeles. Sen, när han skulle köra, så lade de inte tränsarna på hans hästar, för att de skulle se, om han kunde klara sig. Men Ågren körde i alla fall av gården i Sextorp som vanligt. Men sen, när de andre skulle köra, kunde de inte på något sätt få hästarna av gården nån av dem.

Ågren gjorde sig inte så brått, när han hade kommit hem. Han gick där och tittade hemma. Sen till sist

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

25

tog han sin piska och gick ut på gården. Så sade han: " Å, nu
får di väl ge sāj iväg." Så gick han ut på gårdsplanen.
och slog tre smällar med piskan. Och sen kunde minsann
de andre kuskarna köra från Sextorp ,men inte förr.

Förgörning av skjuts.

Förgörning av skjut

Det var en här oppe ,som hette Holmgren.Han hade en farbror,som hette Sjöman och denne skulle en gång gå ner till Blåsshusen till en bror ,som bodde där. Den där Sjöman,han kunde mer än andra förstås.Så kom där en skjuts förbi med två stora ,starka hästar."Kan jag inte få åka ?"frågade Sjöman.---"Nä ,du kan gott gå,"tyckte bonden.Men de kom inte fortare än han.De hade sällskap med honom ända ner till Blåsshusen,och då sade han till bonden."Nu kunde ni gott låtit mej åka,för ni har inte kommit fortare än jag.

Svart hund.

Svart hund.

Det var ,när jag var möllare nere i
Prästamöllan.Till jul hade vi alldeles utmalt och hade
ingenting att göra.Så annandag jul voro vi borta i Ludvigs-
borg.Vi var tre.Nere vi Ludvigsborg,där vägen kommer ut
till höörsvägen kom det en stor hund emot oss.Och han gick
en lång stund vid sidan om oss,och han hade alldeles röda
ögon.Men så när vi kom till ån hitom Ludvigsborg,där
hoppade hunden i ån så det sadē plask. "Vad var det?"Sade
Julius. Vi gick emellertid hem och lade oss.Bortemot midnatt
vaknade vi vid att kvarnarna började gå.De gick så lätt,så
det riktigt spelade,men vattenhjulet stod alldeles stilla.
Jag låg och lyddes en stund,men sen väckte jag Julius.Då sade
Julius:" Ja, låt oss nu sova,så länge vi få lov ,för vi får

minnsann annat att göra."

En stund oppåt dan kom sen förvaltaren på Åkersberg ridande och han hade till ärende ,att han ville att vi skulle åta oss att mala till dem ,för de hade wjälva kört sönder.---"Jo, jo ,--Julius var så förekommande---"det kunde vi visst det".Så var det fråga om vi skulle ta betalt eller vi skulle ta tull.Till slut blev det bestämt, att vi skulle ha betalt.Så malde vi för betalning de första säckarna sen tog vi vår betalning och tullade i alla fall. Sen om en stund så kom minsann inte förvaltaren på Osbyholm också ridandes,och han hade samma ärende.Om vi kunde mala till dem för de hade också kört sönder."Jo,jo "--Julius var lika rtig---"visst ,visst kunde vi det".Sen malde vi och tog betalt och tullade lika förbaskat av honom,så där tjänades pengar.

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

29

Maran.

Maran.

Det var en märr på ett ställe, som alltid
blev flätad av maran. Det hnde ibland mitt på middagen,
när hon stog inne i stallen och åt.

Maran.

Maran.

Det var en dräng på ett ställe, som hette Karl.

Han låg i drängkammaren och hörde hur den ena mårren var så orolig och sparkade och slog och på morgonen var hon alldeles svett. Och stalldörren fick heller aldrig vara stängd. Men så var där en skraddare, som hette Per Johansson. När han fick höra detta, sade han: "Det var då konstigt, om inte stalldörren skall få lov till att bli stängd!" Han borrade hål i bägge stolparna vid sidan om dörren och sen slog han pluggar i hålen. Och efter den betan fick minsann stalldörren lov att bli stängd.

Skata.

Skata.

Man brukade hänga skator över
hästarna i stallen för att inte maran skulle gå på hästarna
och fläta deras man.

Uggla.

Uggla.

Man brukade säga förr i tiden på de ställena,
där det fanns unga flickor eller pigor, att om ugglan
skrek på det stället så skulle där nån bli havande.

Korp.

Korp.

Korparna, när di flög ett par tre i sällskap
och flög mot kyrkogården, så bådade de dödsfall:

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

34

Rån.

Rån.

Jag har hört, att det smitt i smedjan, långt
efter det att vi ha lagt oss på kvällarna, men det är precis
som om det hade varit nere i jorden.

Skane
Frorta
Fulltofta
1929

2539

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

35

Mr. M. Nilsson
Baro Smeds Arvid Lundgren

Spökeri.

Spökeri.

Åsperge
Född 1844

Det var, när de byggde prästgården i Fulltofta.
Jag och drängen lågo tillsammans, och vi ll-tiden varenda
kväll hörde vi, hur hyve, bänksknirken knirk där oppe och
sen hördes det en smäll. Sen kunde vi höra hur hyvelspånen
skrek för hyvelen. Så en dag, då jag körde för kyrkoherden,
tänkte jag, att jag skulle fråga honom, vad det kunde vara.
Men när jag frågade honom, röt han så barskt: "Har ni vatt
där oppe?" -- "Nä", sa jag, "men vi bara undra, vad det kan
vara." -- "Nä, för där har ni inte å göra," sa prästen bara.
"Ni tar ingen skada av det, men ni har inte där å göra. Det
är människans nötta och uttröttade ande, som arbetar efter
dem", sade han.

*alt. Nilsson
Berat. Sonerna and Lundgren
född 1844 i Åspinge*

Sjörå.

Sjörå.

Det var det första året vi var hitflyttade. Då gick jag en gång med min far till sjön. Där var då nere en gammal gubbe, som hette Sjönström. Far frågade, om de hade fått någon fisk. "Nej, det hade de inte, men de skulle just ut och ränna garnen. Jag följde då med ~~du~~ på sjön. Men bäst som det var fick jag se nånting, som såg ut som ett stort trä, som en lassme eller nåt sånt och en 7--8 tum brett. Och så var huvudet svart. "Nä, se seckenåd där kommer", skrek jag. ---"De ä sademänn ett sjörå", sa gubben Sjönström. "Då ska ni få se, att vi får en ryselig storm". Det gick tvärs över sjön här mot Bosjökloster. Och vi satt hela tiden och tåta på det. Men ni kan tro, att det blev också en storm, så det var alldeles hemskt.

2539

LUND3 UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppt. efter Anders Lundgren av Albert Nilsson

Fulltofta. sommaren 1929.

Om bestaffningen i gamla tider.

2539

LÄRO- OCH
FOLKMINNESBOK

Straffmetoder.

Straffmetoder.

Förr i världen satte man alltid folk på bekännelse, som det hette, Det var för att tvinga dem till att bekänna. Så hade de en sträckbänk. Den likna en hyvelbänk, så band man om händerna och om fötterna och sen skruvade man till dess att lederna höll på att skiljas åt.

Och det var många stackars oskyldiga, som bekände, bara för att slippa pinorummen.

Man brukade också bränna naglarna på dem, som man ville ha till att bekänna.

Det var en del, som blev dömda till spö, och det var alltid vissa par. 40 par var livsstraff, så kunde "proffässen" slå ihjäl dem med det så ståndade han inget ansvar. "Proffässen" skulle slå tre slag med varje par och han hade

alltid två spön i handen åt gången. Den som skulle ha spö,
hängdes opp ,så att tårna knappt nådde marken. Så stod
länsman~~nen~~ vid sidan med sin sabel i den ena handen och
klockan i den andra, och ju fortare han högg med sabeln,
detso hårdare skulle "proffässen" lägga dit dem.

Det var en i Fulltofta, som fick kroppsstraff
på min tid. Det var en , som man kallade "Kungen" och han hade
stulit svin. Han fick 40 par spö.

Fruentimrerna blev dömda till ris. De skulle ha Fruentimmersstraff.
ris på tingstrappan i Hörby. Man lade en filt på trappan
och sen lade man henne där och en fjerdingssman skulle hålla
i ben~~en~~ och en i armarna och sen skulle "proffässen" "tega"
henne.

Det var en häradsrackare här , som hette Bolvig
Han fick spö ett par gånger, men han hade nån sorts smörja
som han smorde sig med så att det inte gjorde honom nåt.
Han tålte hur mycket som helst. Hans käring fick en gång
ris på Hörby tingstrappa. Hon hade fått fatt i ~~ett~~ kvarter

brännevin och det drack hon innan hon skulle opp och
ha ris. Och så var hon så oförskämd mot länsmanen och
allihop , som var där, Hon svor och hon levde till så alldeles
förbaskat.

Så var där gärna skolläraren, som hade alla skol-
barnen med , och de stodo och tittade på , när det var
någon, som skulle ha spö eller ris. Det var för att barnen
skulle få respekt i sig och akta sig , så att de inte gjorde
nåt straffbart, när de blev stora.

2539

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

40

Knektarnas straff.

Knektarnas straff.

Knektarna straffades med prygel. Det var livsstraff
med 55 rapp, men för det mesta stannade det vid hälften
eller 25.

Avrättning.

Avrättning.

Den siste, som blev avrättad i Skåne, var handlande Sallroths son i Hörby. Han hade varit med om att råna ett posthus, och det var han, som slog ihjäl tjänstemannen. Men det var vid ett tillfälle, då kronprinsen förde regeringen, annars hede straffet nog inte gått i verkställighet.

Oppe tätt vid Stavröd fanns en backe, som kallas Galgabacken än i dag. Där fanns den gamla avrättningsplatsen.

Och på vägen mot Slagtofta fanns det en annan avrättningsplats. Där blev en, som kallades Bälta-Smen avrättad och begravd. Han var lite klok och kunde mer än andra. När han skulle avrättas, så sade han: "När min kista bli synlig här så skall det bli gropad väg till Slagtofta". Och ahn sade

Minsann rätt för när nu den nya vägen lades ,så kom man på en kista och det kan inte ha varit någon annan än hans.

Oppe i Galgabacken ha tre stycken blivit avrättade. Det var tre bröder.De hade gått ute i skogen och slagit ner svamp från träden för att sälja,för det var en rätt så lönande sysselsättning förr i tiden.De hade fått en påse svamp,som de skulle sälja.Men så var där en skogsvaktare,som var avundsjuk på dem för att de hade lyckats få lite svamp.Han band en levande orm om deras påse,så att de inte vågade ta den.Men då lovade de,att de skulle hammas på honom ,när de blev stora.Och när de blev stora,kom de om honom en gång och pryglade honom så att han dog.De blev åtalade och dömdes till döden.De kunde förstås blivit fria,men de ville inte.Och de blevo avrättade vid Galgabacken.

Sen var det en kvinna nere från Årröd,som hade förgiftat sin man.Hon blev också halshuggen.

Den som halshög de dömda ,kallades "mästerman".Han var för hela riket och han reste från den ena orten till

den andra. Så uppåddades allmogen till att stå spetsgård. Det var länsmannen som samlade ihop dem och han tog en eller två i varje matlag. De, som stodo spetsgård, hade ingenting annat än sina käppar. Så höll de i dem, så att de stodo i en sluten ring. Men de stodo alltid på två led.

De, som blevo halshuggna, begravdes av rackaren med kläderna på. Han spikade ihop en enkel kista, som de lades i. Om den, som skulle halshuggas, slängde av sig en väst eller en rock eller något annat plagg innan han avrättades, så tillföll det rackaren, men han fick inte ta något av dem. Prästen var alltid närvarande vid en avrättning och han läste och talade vackert både före och efter avrättningen.

Daggormar.

Daggormar.

Jag gick en gång och hacka svär nere på "Bröagramöllan". Där var alldeles fullt med sådana där daggormar under svären, ja, jag vill gärna säj i miljontal. Men jag akta mej alltid för å röra vid dem med fingrarna, för jag hade hött, att de voro giftiga. Men så var där en, som hette Gert, som också gick där och hackade. Jag sade till honom, att han skulle akta sig, men det brudde han sig inte om utan han tog i torvorna med fingrarna utan vidare. Men han blev alldeles förstörd på händerna av den smörjan och det tog lång tid, innan han fick dem läkta igen.

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

45

Daggormar.

Daggormar.

Daggormar de skola vara mycket giftiga. Jag såg en gång en, den var precis som en vanlig orm men stjärten var klynged. Så "jätttra" de iväg allt vad de kunde. En av stutarna, som jag körde, trampade på den.

Ormar.

Ormar.

Det finns ormar, som kunna resa sig opp
riktigt på stjärten. Jag var en gång, då jag tjänade i Ekesåkra,
tillsammans med nabons glyttar oppe i Mörkred och skulle
plocka hallon. Och där var minsann en orm, som stod oppe på
stjärten och vaggade med huvudet och bara väste.

Lindormar.

Lindormar.

Lindormar har jag aldrig sett men de skulle vara vita och de voro mycket giftiga.

Det var en gubbe, som hette Lars Persson nere vid Hogåramöllan. Han brukade alltid göra en hel del bast. Han var så borta vid Ludvigsborg och skulle basta en del gamla lindar. Men så var där en, som hette Lindqvist, som sade till honom, att det var inte värt han gick dit i de lindarna, för där kunde ju finnas lindormar. Och gubben ~~tyckte~~ vågade minsann inte gå dit till de lindarna och skära en enda käpp, för han trädde, att det fanns lindormar där.

Munkabron vid Nunnäs.

Munkabron.

En stenbildning går från östra landet långt ut i sjön .Om denna har sägnen att förtälja,att det förr i tiden fanns nunnor inne på Bosjökloster,medan det fanns en munkakloster på den andra sidan om sjön.Då skulle munkarna och nunnorna lägga en bro över så att de kunde komma över sjön till varandra.Och det är resterna av denna bro ,som nu syns där vid stranden och kallas "munkabryggan".

LUNDS UNIVERSITET
BOKFÖRHANDLINGAR

Kyrkotukt.

Kyrkotukt.

Det fanns en pålaga, att man skulle stå skrift om man hade förbrutit sig mot prästen eller kyrkan. Men så fanns det också totyrmedel, som man använde. Det fanns en s. k. "gabestock. , där de, som gjort något fick sitta medan folk gick ut och in i kyrkan.

Den som varit inne och suttit av ett straff, skulle sen stå skrift för prästen.

Inmurad.

Inmurad.

Sägnen berättar ,att det skall ha blivit en ung tös innemurad i Fulltofta kyrka ,då den byggdes.Det var en fattig tös,som man lockade ner i något källarevalv med en smörgås,och sen murade de henne inne där.Man berättar,att då de började mura och leran föll ner på henne sade hon:"Ni får inte hölja mög på min smörnad." Kyrkan fick sedan namn efter den flickan, och Fulltofta kyrka skulle vara helgad till S:t Anna och heta S;t Anna efter den flickan,som blev inmurad.För hon skulle ha hetat Anna.

Inringning av ny klocka.

Inringning av en
ny klocka.

När man hade fått en ny klocka ,skulle det ringas ett helt dygn med den som prov. Om den då höll, så var det bra ,men om den inte gjorde det, så fick gjutaren ta den tillbaka och gjuta om den.

Åldermannen i Äspinge.

Åldermannen i Äspinge.

Åldermannen skulle hålla reda på, vilka som förbrutit sig mot byastadgan och på åldermansgillet fingo de böta, som hade förbrutit sej.

Det var åldermannen, som skulle mottaga tattare och sådana där kringstrykare, men det blev allt mer och mer så att de missbrukade sina rättigheter hos åldermannen.

Till gillet samlades man genom att åldermannen stötade i hornet, och då kommo gubbarna från alla håll till gillesstämma. Det var många av byns saker, som man behövde överlägga om.

I Äspinge hade man också gatustämma ute på bygatan. Det var på den plats, där nu skolan ligger.

Gäressyn och skorstenssyn.

Gäressyn och
skorstenssyn .

I Äspinga samlades gubbarna till gatustämma och då bestämdes det en dag ,då man skulle gå gäressyn.Alla gärdesgårdar skulle man noga se över ,innan djuren fingo s släppas.

Skorstenssyn hade man också,och det var åldermannen, som skulle bestämma dagen för den och han skulle också alltid var med .

2539

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Plogfogde.

Plogfogde.

Det fanns en särskild plogfogde i byn ,som skulle se till och stälja om så att byns gator och vägar voro farbara under vintern.Han skulle buä då det var tid att skotta snö och då skulle det komma vissa man från alla gårdarna.

Olika åldersklasser.

Olika åldersklasser

När pojkarna var små ,kallades de "pauga" eller ibland "håmpingen"! Detta opp till dess att han blev 16-- 17 år.Sen var han "hal'kar" "Sen blev han dräng och till slut var han helkar".

I Äspinge by fanns det på gadestället en stor rund sten och där låg pojkarna och lyfte och lyfte hela långa söndan.Det var en rund och grann sten,men den var minsann ganska tung.Så gällde det,vem som kunde lyfta den högst, och den ene skulle ju vara bättre än den andre.

Ungdomsgillen.

Ungdomsgillen.

Det gjordes inga gillen för ungdomen förrän
sen de hade varit och skulle inskrivas till krigstjänst. Då var
det ett bruk ,att de som hade blivit kronevrak, skulle bjuda
de andra.

LUND
FOLKREKONSTRUKTION

Flyttning.

Flyttning.

När bruden skulle flytta till sitt nya hem skulle alltid katten med. Den hade man vanligen i en korg och den skulle släppas före in genom dörren. Om den då trivdes och visade sig hemmastadd, så betydde det lycka och trevnad i det nya hemmet, men om han var rädd, var det ett dåligt tecken.

Hackbruk.

Hackbruk.

Det var ganska vanligt med hackbruk i denna trakten förr i tiden och det finns en hel del röjningar, som en gång ha bearbetats på detta sätt. Man hackade opp svären och brände sedan torven. Sen hackade man ner råg, som man alltid sådde första året. Andra året sattes sen potatis och det tredje såddes havre. En del sådde då gräsfrön i havren, för att det skulle bli bättre bete, men en del brydde sig inte om det utan lät den sen ligga till bete helt enkelt. Den mesta marken här nere vi Blåssahusen och vid Fulltofta och Häggenäs är uppodlad på det viset. Och det var på 1860--70-talet, som det gjordes.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lerklining.

Lerklining.

Ibland byggde man hus av lera och då hade man klinegille och klinte väggarna ~~MAN~~. Det var fruntimmer till hjälp vid det arbetet. Men det var mindre vanligt med lerväggar här på orten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Raveltak.

Raveltak.

Man hade ofta raveltak förr i världen. Först hade man då sparren. Sen hade man en eller två sidåsar. Sen gick utanpå dessa långrävlen från läjden och ända opp till takåsen. Sen hade man smårävlarna so gick på tvärs på taket. I taket fanns det aldrig spok. De större voro fästa med tränagla och de mindre rävlarna voro fastbundna med vidjor och bast.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Husbygge.

Husbygge.

Förr byggdes det alltid trähus. Då gjordes det ett "timmergille" och en hel mängd folk samlades från alla håll. Så fanns där en riktig timmerman, som gick omkring och märkte var trät skulle lönas ihop och sådant där som inte vem som helst kunde göra. Sen höggs hålen opp med en sylyxa helt enkelt. Man använde inte huggjärn och sådant där utan bara en yxa. Och fast det många gånger var ovant folk gjorde de det riktigt bra.

Resegille.

När di hade rest skulle di alltid ha resegille, och då samlade di med både yxor och hammare och allt vad di kunde få fatt i och slog på något, som kunde dåna bra och så hurra di och så hade di också en krans, och den skulle timmermannen sätta opp så högt som möjligt på taket. När kransen sattes opp, hurrades det.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKLIVS-ETNOGRAFI

Fattiga.

Fattiga.

De fattiga fick helt enkelt gå omkring och tigga var de kunde och på de flesta ställen gav man dem en bit .Jag minns en gammal gumma, som gick omkring, då jag var liten. Hon brukade alltid säga då hon kom: "Ge me en bid brö' i Gu's namn å la me gau igen." Om hon inte fick nånting på ett ställe, sade hon: "Mor sa ja' skulle ha en bid brö', men aj' kan inte se skorpan mer än på den ena si'an!"

Det stod en fattigstock framme vid kyrkan i Äspinge och de som ville ,kunde lägga dit pengar.

Sen blev det ordnat så att de fattiga fick lite underhåll av kommunen ,men det allra mesta en fattig kunde få ,var 4 kronor i månade ,vanligen var det bara en krona.

LUNDG GAVES
FOLKSKOLEN

Höst.

Höst.

Då man höstade och man var så många, att man fick
oppsla'd för dagen brukades det, att man skulle hurra
tre gånger.